

The Effectiveness of the School Management Excellence Program Using the Return on Investment Rate Model with a Lifestyle Approach

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Seyyed Hasan Ali Pourhosseini Niaki¹
Ismail Kazempour^{2*}
Ali Khalkhali³

How to cite this article

Seyyed Hasan Ali Pourhosseini Niaki, Ismail Kazempour, Ali Khalkhali, The Effectiveness of the School Management Excellence Program Using the Return on Investment Rate Model with a Lifestyle Approach in Primary Schools in Tehran, *Journal of Islamic Life Style Centeredon Health*, 2021:5; 275-287

1. PhD student, Department of Educational Sciences, Tonkabon Branch, Islamic Azad University, Tonkabon, Iran.

2. Associate Professor, Department of Educational Sciences, Tonkabon Branch, Islamic Azad University, Tonkabon, Iran (Corresponding Author).

3. Associate Professor, Department of Educational Management, Tonkabon Branch, Islamic Azad University, Tonkabon, Iran.

* *Correspondence:*

Address:

Phone:

Email: e.kazempour@tuniau.ac.ir

Article History

Received: 2021/11/24

Accepted: 2022/02/02

Published: 2022/03/16

ABSTRACT

Purpose: The purpose of this research was the effectiveness of the school management excellence program using the return on investment rate model with a lifestyle approach.

Materials and Methods: The research method was applied in terms of purpose and descriptive-survey in terms of data type. The statistical population of the research included all the principals of schools in Gilan province, who were selected by using the Karjesi and Morgan formula and random cluster sampling with the number of 320 people. In this study, Cronbach's alpha was used to determine the reliability of the questionnaires. One-group t-test was used to analyze the data. Also, the ROI formula was used to calculate the return on investment.

Findings: The results of the present study showed that the training courses centered on lifestyle in the management excellence program were effective and profitable in the factors of reaction, learning, behavior, results and return on investment.

Conclusion: According to the research findings, paying attention to investment return can be used as an important model in evaluating the effectiveness of various trainings, especially in the field of lifestyle and improvement of managers.

Keywords: Lifestyle, Management Excellence Program, School Managers, Return on Investment

اثربخشی برنامه تعالی مدیریت مدارس با استفاده از

مدل نرخ بازگشت سرمایه با رویکرد سبک زندگی

سید حسن علی پورحسینی نیاکی^۱

دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران.

اسماعیل کاظم پور^{۲*}

دانشیار، گروه علوم تربیتی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران (نویسنده مسئول).

علی خلخالی^۳

دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران.

چکیده

هدف: هدف از انجام تحقیق حاضر اثربخشی برنامه تعالی مدیریت مدارس با استفاده از مدل نرخ بازگشت سرمایه با رویکرد سبک زندگی بود.

مواد و روش ها: روش تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر نوع داده توصیفی-پیمایشی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مدیران مدارس استان گیلان بودند که با استفاده از فرمول کرجسی و مورگان و نمونه گیری تصادفی خوشه ای به تعداد ۳۲۰ نفر انتخاب شدند. در این مطالعه، به منظور تعیین پایایی پرسشنامه ها از آلفای کرونباخ استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها، از آزمون t تک گروهی استفاده شد. همچنین، برای محاسبه بازگشت سرمایه، از فرمول ROI استفاده گردید.

یافته ها: نتایج پژوهش حاضر نشان داد که دوره های آموزشی با محوریت سبک زندگی در برنامه ی تعالی مدیریت در عاملهای واکنش، یادگیری، رفتار، نتایج و بازگشت سرمایه دارای اثربخشی و سودآوری لازم بوده است.

نتیجه گیری: با توجه به یافته های تحقیق، توجه به بازگشت سرمایه می تواند به عنوان الگویی مهم در ارزیابی اثربخشی آموزش های مختلف مخصوصاً در زمینه سبک زندگی و بهسازی مدیران مورد استفاده قرار گیرد.

واژه های کلیدی: سبک زندگی، برنامه تعالی مدیریت، مدیران مدارس، بازگشت سرمایه

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۱۳

* نویسنده مسئول: e.kazempour@tuniau.ac.ir

مقدمه

مفهوم «سبک زندگی» از جمله مفاهیم علوم اجتماعی است که اخیراً و در دهه اخیر بسیار مورد توجه عالمان علوم اجتماعی و مدیران فرهنگی آموزش و پرورش قرار گرفته است؛ به طور کلی جامعه شناسان سبک زندگی را شیوه ی الگوهای زندگی روزمره می دانند که نه تنها شامل الگوهای مطلوب فردی، بلکه شامل تمام عادات و روشهایی که فرد یا اعضای یک گروه به آنها خو کرده اند یا عملاً با آنها سروکار دارند نیز می باشد. سبک زندگی تمام مواردی چون الگوهای روابط اجتماعی، سرگرمی، نحوه مصرف و چگونگی رسیدن به اهداف را دربرمی گیرد و نگرشها، ارزشها و جهان بینی فرد و گروه وابسته به آن را منعکس می کند. (۱) سبک زندگی معنایی است که از به هم تنیدگی و پیوند و نظام وارگی و شبکه ای بودن عوامل متعددی که در شیوه های زندگی یا اقلیم های زیستن انسان تأثیر می گذارند، به وجود آمده است. سبک زندگی به مجموعه رفتارها، مدلها و الگوهای کنش های هر فرد اطلاق می شود که معطوف به ابعاد هنجاری، رفتاری و معنایی زندگی اجتماعی او باشد و نشان دهنده کم و کیف نظام باورها و کنش ها و واکنش های فرد و جامعه می باشد این مفهوم را می توان مجموعه ای کم و بیش جامع و منسجم از عملکردهای روزمره یک فرد دانست که نه فقط نیازهای جاری او را برآورده می سازد، بلکه روایت خاصی را که وی برای هویت شخصی خویش برمی گزیند، در برابر دیگران مجسم می سازد. از نظر آدلر، سبک زندگی؛ یعنی کلیت بی همتا و فردی زندگی که همه فرآیندهای عمومی زندگی، ذیل آن قرار دارند به طوری که با ارزیابی سبک زندگی افراد می توان میزان موفقیت های فردی و اجتماعی آنان را در زندگی مورد ارزیابی و بررسی قرار داد و تأثیراتی که بر جامعه میگذارد. سازمان جهانی بهداشت نیز سبک زندگی سالم را تلاش برای دستیابی به حالت رفاه کامل جسمی، روانی و اجتماعی توصیف کرده است که شامل رفتارهایی است که سلامت جسمی و روانی انسان را تضمین می کنند. بنابراین آموزش از جمله آموزش سبک زندگی که دلالت بر ماهیت و محتوای روابط، تعاملات و کنش های اشخاص و آحاد مردم در هر جامعه دارد جز مسایلی است که مورد توجه اندیشمندان است. به هر حال جمع سبک هایی که ما در زندگی داریم هویتمان را می سازد، بنابراین سبک زندگی بخشی از هویت یک جامعه است (۲) آنچه مسلم است سبک زندگی افراد در مدیریت مدارس نقش دارد. علاوه بر این پژوهش های متعدد، کیفیت رهبری و مدیریت مدرسه را کلید موفقیت مدارس و دستاوردهای موفق دانش آموزان میدانند. زیرا مدیریت مدارس در جهان امروز صرفاً اداره کردن، سازماندهی، نظارت و راهنمایی و ایجاد نظم در مدرسه نیست بلکه امروزه یکی از عمده ترین برنامه ریزی های سازمانی، برنامه ریزی منابع انسانی است (۳) منابع انسانی که نوع روش و سبک زندگی آنها داری اهمیت است. آنچه مسلم است، در دنیای کنونی، عامل انسانی و نقش منحصر به فرد آن در سازمان ها اهمیت فراوانی یافته و ماهیت مشاغل و وظایف سازمانی را دستخوش تغییراتی شدید کرده است (۴). از سوی، آموزش و

آموزشی، تنها ارزیابی عملکردهای آن کافی نیست، بلکه از نظر اقتصادی نیز لازم است نه تنها بیلان برنامه ها تنظیم شود، بلکه نسبت بازگشت سرمایه در مقایسه با منابع تخصیص یافته به امر آموزش، بر مبنای سود و پول محاسبه شود. (۷) از سویی، پژوهش ها حاکی از آن است که سازمان های آموزشی به منظور آموزش و بهسازی منابع انسانی ۵ خویش، سالیانه مبالغ بسیاری را برای آموزش و اجرای طرحها و برنامه ها صرف میکنند؛ بدون اینکه اثربخشی آنها را به طور مطلوب اندازه گیری کنند(۸). البته به نظر میرسد استلزامات اثربخش در اجرای هر آموزش و برنامه های منوط به کسب توافق ذی نفعان، تأمین نیروی انسانی، تدارک امکانات و نظارت میباشد. (۹) از دیدگاه صاحب نظران، اجرای مطلوب برنامه های آموزش نیروی انسانی، با عناصر اصلی شامل تعیین مقصدها، نیازسنجی آموزشی، مشخص کردن محتوا، تعیین روش ها، مشخص کردن شرایط اجرا و در نهایت ارزشیابی معرفی میشود. (۱۰) در این راستا، تاکنون الگوهای متعددی جهت ارزیابی اثربخشی برنامه ها و دوره های آموزشی، تدوین و طراحی شده اند. به ویژه در حوزه ی آموزش و بهسازی منابع انسانی، دو الگوی عمده یعنی الگوی چهار سطحی کرک پاتریک ۶ و الگوی پنج سطحی فلیپس ۷ از توجه و کاربرد بیشتری برخوردار بوده و چون نسبت به سایر الگوها از جامعیت بیشتری برخوردارند، برای دستیابی به آن، اطلاعات جامعتری نیاز است. (۱۱) از این دو الگو، محاسبه بازگشت سرمایه ۸ (ROI) یا الگوی فلیپس، که تکمیل کننده ی یکدیگر هستند، یکی از جذابترین الگوها در بخشهای مدیریت و برنامه ریزی آموزش سازمانی است که به عنوان هشدار برای کارشناسان آموزشی تلقی می گردد تا نسبت به سازمان دهی اثربخشتی آموزش ها و فرایندهای مرتبط با آن اقدام کنند و بازنگری لازم را در محتوا و فرایندهای آموزشی به وجود آورند. از نظر ساچدوا ۹ (۱۲) اندازه گیری ROI در آموزش و توسعه، مکانیسمی برای اتخاذ تصمیمات در بخشهای توسعه بر اساس دادههای دقیق است. با وجود این، آندرو و بوتچکارو ۱۰ معتقدند که اگر ROI به درستی اجرا نشود، نتایج حاصل از ارزیابی با این روش بسیار نامشخص یا سؤال برانگیز خواهد بود. از این رو، تحقیق حاضر درصدد است اثربخشی برنامه تعالی مدیریت مدارس با استفاده از مدل نرخ بازگشت سرمایه با رویکرد سبک زندگی را مورد ارزیابی قرار دهد و انتظار می رود پس از محاسبه ی نرخ بازگشت سرمایه، فرصت های سرمایه گذاری آموزشی با تکیه بر استدلال های فنی و مالی، توسعه یابد. بنابراین پژوهش به بررسی اثربخشی برنامه تعالی مدیریت مدارس با استفاده از مدل نرخ بازگشت سرمایه با رویکرد سبک زندگی پرداخته است.

مبانی نظری

بهسازی منابع انسانی ۱ در یک سازمان، یک فرایند راهبردی است و به عنوان یکی از کارکردهای مهم مدیریت منابع انسانی ۲، زمینه ای را فراهم می آورد که بر اساس آن تواناییهای نهفته در افراد سازمان آشکار می شود و استعدادهای آنان شکوفا می گردد. از دیرباز، بهسازی منابع انسانی و آموزش افرادو تعالی فرایندها در سازمان های آموزشی به مثابه زیرساخت توسعه ی پایدار ۳ از حساسیت و اهمیت بالایی برخوردار بوده است. امروزه بیشتر کشورهای توسعه یافته برای بقاء، رشد و تداوم توسعه، بخش قابل ملاحظه ای از درآمد ناخالص ملی خود را صرف آموزش و بهسازی و منابع انسانی می کنند. بنابراین توجه به آموزش منابع انسانی مخصوصاً در زمینه سبک زندگی از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشد. سازمان آموزش و پرورش کشور ما از جمله سازمان های آموزشی است که به نظر میرسد به منظور بهسازی منابع انسانی خود با فاصله گرفتن از کارکردهای سنتی در آستانه ی یک تحول بنیادین درحال سرمایه گذاری جدید است. از آنجا که آموزش و پرورش ملزم به اجرای قوانین و اسناد بالادستی و تحقق اهداف سند تحول بنیادین می باشد، یکی از استلزامات آن تدوین و اقدام برنامه ی عمل می باشد. علاوه بر این آموزش سبک زندگی و توجه به آن در بین نیروی انسانی هر سازمانی یکی از مسائل و چالش های مهمی که امروزه توجه کارشناسان و محققان در حوزه ی آموزش و مدیریت منابع انسانی را به خود معطوف کرده است، همچنین میزان اثربخشی برنامه ها و دوره های آموزشی سازمان ها که مستلزم صرف هزینه های فراوان است، مورد بررسی و محاسبه قرار نمیگیرند و به ویژه بررسی مالی و بازگشت سرمایه ۴ در این دوره ها و برنامه ها، معمولاً نادیده گرفته شده و یا نامشخص است. که برای درک این موضوع از مدل ROI استفاده شده که این مدل نسبت سودآوری است که نرخ بازده سرمایه گذاری را نسبت به هزینه آن محاسبه می کند. همچنین از این مدل برای کمک به تخمین بازده سرمایه گذاری های بالقوه استفاده می شود(۵). اغلب صاحب نظران اعتقاد دارند یکی از معیارهای کلیدی و اصلی برای ارزیابی و انتخاب برنامه ها و پروژه هایی که برای یک سازمان ارزش آفرینی می کنند، بازگشت سرمایه (ROI) است. به هر شکل دانستن این معیار در ارتقا آموزش سبک زندگی در مدارس و تعالی مدیریت مدارس مهم تلقی می شود علاوه بر این اعتقاد کارشناسان بر این است که سازمان ها برای بقاء در شرایط رقابتی و داشتن نرخ بازگشت سرمایه مناسب، باید مهارتها و تواناییهای آموخته شده را که در طی آموزش به دست میآورند به محیط واقعی کار انتقال دهند(۶). از این منظر، در سالهای اخیر موضوع آموزش مخصوصاً آموزشهایی که با محوریت سبک زندگی و سلامت محور باشد به عنوان یک سرمایه گذاری بلندمدت، به موضوعی جذاب و چالشی تبدیل شده است. با وجود این، صاحب نظران اظهار می دارند که برای تعیین نتیجه اجرای یک برنامه

6 . Kirk Patrick

7 . Phillips

8 . Return on Investment

9 . Sachdeva

10 . Andru and Botchkarev

3 . Sustainable development

4 . Return on investment

5 . Human resource improvement

است که به حالت اکتسابی فکر متعلق است، مدامت در مقابل حالات ذاتی فکر)). (۱۵) وی همچنین میدان را با اساس دیدگاه خود و مبتنی بر تضاد و تغییر ترسیم می‌کند، تضادی که سر دستیابی به سرمایه‌های میان عوامل اجتماعی پدید می‌آید ((سرمایه از هر نوع آن کالاها منابع و ارزش‌های را از هم متمایز می‌کند که درباره روابط قدرت در میدان خاصی تبلور یافته است. و هر میدانی به وسیله فشار یا نزاع میان خواسته‌های گروه‌های مختلف که برای کنترل بر سرمایه‌های یک میدان با هم کشمکش می‌کنند مشخص می‌شود)). (۱۶) به عبارتی در هر میدان توزیع سرمایه‌ها قدرت متفاوتی روابط اجتماعی خاصی را برقرار می‌سازد که هدفشان تفاوت حاکمیت و سلطه در درون میدان است و وسعت میدان‌ها متفاوت است و بعضی از میدان‌ها متفاوت است و بعضی از میدان‌ها کل جامعه را در بر می‌گیرند (مثل میدان مانده طبقاتی) و بعضی دیگر بخش یا قشری از جامعه را شامل می‌شود. بورديو همچون وبر از «سبک زندگی» به عنوان شاخصه یا حتی فرصت‌های جلوه‌گری یا اثبات منزلت اجتماعی گروه‌های منزلتی و طبقات اجتماعی بهره می‌گیرد اما در توضیح و تشریح رابطه سبک زندگی و طبقه بسیار فراتر از وبر قدم بر می‌دارد و آن را در چار چوب نظریه عمل خود قرار می‌دهد: ((در ارتباط میان دو ظرفیت که عادت و اه را تعیین می‌کنند ظرفیت تولید فعالیت‌ها و کارهای قابل طبقه‌بندی و ظرفیت تفکیک و درک اهمیت (ارزیابی) این فعالیت‌ها و محصولات (یعنی سلیقه))، آنچه جهان اجتماعی را به نمایش می‌گذارد یعنی فضای سبک‌های زندگی شکل می‌گیرد)). (۱۶) سبک‌های زندگی «محصول نظام‌مند عادت واره هستند که روابط دوجانبه آنها از خلال طرح‌های عادت واره درک می‌شوند و این سبک‌ها نظام‌های نشانه‌ای هستند که به صورت اجتماعی دارای شرایط لازم شده‌اند (ویژگی‌هایی مانند «برجسته»، «مبتدل» و غیر آن. (۱۵) این ترجیحات و انتخاب‌ها وقتی در محدوده توانایی‌ها و ناتوانی‌های (یا همان سرمایه) اقتصادی و نمادین در قالب کنش‌ها و دانایی‌ها بروز می‌یابد، ((سبک زندگی)) متمایز را پدید می‌آورد و به بیان دیگر نظام اجتماعی باز تولید می‌شود. بورديو این تفاوت‌ها و تمایزها را در قالب نظام طبقاتی و نزاع بر سر فرهنگ مشروع قابل فهم می‌داند. به این تربیت سبک زندگی اولاً فرصتی است برای تجربه یا اثبات موقعیت فرد در فضای اجتماعی که معمولاً در قالب فاصله‌هایی که در مورد فرد و شؤفات او محفوظ داشته می‌شود یا مرتبه او که تأیید می‌شود، خود را نشان می‌دهد. (۱۶). ثانیاً سبک زندگی حاصل نظام طبقه‌ای اجتماعی است، نظامی که به طور مستمر ضرورت‌ها را به راهبردها تغییر شکل می‌دهد و آنها را به عنوان گزینه‌هایی پیش روی خود تلقی می‌کند، این گزینه‌ها همان سبک زندگی است، به همین دلیل معنا (ارزش‌های سبک زندگی از همین نظام اخذ می‌شود نظامی که حاوی تضادها و روابط میان اجزا و موقعیت‌های مختلف اجتماعی است. (۱۷) بورديو در کنار سبک زندگی از فرایندی نام می‌برد که با فاصله گرفتن از ضرورت‌ها و نیازهای زندگی یا به عبارتی بالا رفتن از سلسله مراتب اجتماعی آغاز شده است و پر رنگ‌تری می‌شود، و بر این فرایند راه ((سبک زندگی)) معرفی نموده که طی این فرایند فرد فرصت آن را می‌یابد که هر چه بیشتر به فعالیت‌ها و دارایی‌های

سبک زندگی مستلزم مجموعه‌ای از عادت‌ها و جهت‌گیری‌ها و بنابراین برخوردار از نوعی وحدت است که علاوه بر اهمیت خاص خود از نظر تداوم امنیت وجودی، پیوند بین گزینش‌های فرعی موجود در یک الگوی کم و بیش منظم را تأمین می‌کند. (۱۳) باسرمین سبک زندگی را الگویی از مصرف می‌داند که در بردارندهی ترجیحات، ذائقه و ارزش‌هاست، هم‌چنین «ارل» آن را الگویی فردی از گزینش‌ها و فعالیت‌ها تعریف کرده است. مایک فدرستون اشاره می‌کند که واژه‌ی سبک زندگی در درون فرهنگ معاصر، به نوعی فردیت، ابراز وجود و خودآگاهی سبک‌گرایانه اشاره دارد. به زعم فدرستون بدن، لباس‌ها، طرز بیان، فراغت، ترجیحات خوردن و نوشیدن، خانه، اتومبیل، انتخاب محل برای تعطیلات و... به عنوان شاخص‌های سبک زندگی به حساب می‌آید. (۱۴) به باور گیدنز شیوه‌ی زندگی مجموعه‌ای کم و بیش جامع از عملکردهاست که فرد آن‌ها را به کار می‌گیرد؛ چون نه فقط نیازهای جاری او را برآورده می‌سازند، بلکه روایت خاصی را هم که وی برای هویت شخصی خود برگزیده است در برابر دیگران متجسم می‌سازد

- پیر بورديو

پیر بورديو بر رابطه دیالکتیکی میان ساختارهای عینی و پدیده‌های ذهنی تأکید می‌کند که از یک سو ساختارهای عینی قرار می‌گیرند که مبنای صورت‌های ذهنی را تشکیل می‌دهند و الزام‌های ساختاری را که برکنش‌های متقابل وارد می‌شوند تعیین می‌کنند اما از سوی دیگرها اگر کسی خواسته باشد تلاش‌های روزانه فردی و جمعی را که در جهت تغییر و یا حفظ این ساختارها انجام می‌شود بررسی کند باید این صورت‌های ذهنی را در نظر گیرد. (۱۵) پیر بورديو معتقد است که عامل ممکن است قبل از عمل دلایلی برای انجام آن داشته باشد اما اینها، دلایلی عمل است و نه لزوماً عقلانی، این علت‌ها از جنس عادت و پیش فرض‌هاست. (۱۵) بورديو با صرح اصطلاح میدان نشان می‌دهد که چگونه معنای یک عمل به فضایی که در آن عمل رخ می‌دهد وابسته است و برای درک معنایی عمل باید میدان‌های آن را باید ترک کرد. از نظر بورديو عمل، جمعی و ساختاری شده است از این رو آنچه عامل‌ها یا گروه‌های اجتماعی در یک جامعه یا یک دوره زمانی انجام می‌دهند باهم شبیه است و الگوهای ماندگار دارد. (که بهترین مثال آن زبان است) بعضی جامعه‌شناسان تلاش کرده‌اند که قاعده مندی‌های موجود در رفتار عاملان اجتماعی را بر قالب قوانینی توضیح دهند که این عاملان از آن تبعیت می‌کنند اما بورديو این شکل از توجیه را می‌پذیرند. بورديو معتقد است عادت واره ((نظام‌هایی از قابلیت‌های پایدار و قابل انتقال از)) خلال آموزشی و فرایند اجتماعی شدن یا از طریق تقلید و تأثیری)) هستند که ساختارهای بیرونی رادر افراد درونی می‌کنند به صورتی که افراد با عمل خود ساختارها را باید باز تولید می‌کنند. (۱۶) بورديو ادامه می‌دهد ((عادت واره چیزی است که فرد آن را به دست آورده-اما به صورتی ماندگار در بدون او در قالب حالت‌ها و خوی‌هایی (موضوع‌ها) مناسب، جا افتاده و متحد شده است. در نتیجه این اصطلاح به تدریج این رابه ما یادآوری می‌کند که به چیزی تاریخی اشاره دارد و به تاریخ فرد پیوند خورده

خودنمایانه در اجتماعات کوچک کاربرد داشت، ولی در جامعه شهری امکان نمایش ثروت از این طریق میسر نبود. در مرحله شهرنشینی این "مصرف خودنمایانه" است که در خدمت نشان دادن ثروت قرار می گیرد. و بلن فکر می کرد که طبقات مرفه بدین وسیله به اقتدار هنجاری دست می یابند و خود را به الگوی جامعه تبدیل می کنند. (۱۷). و بلن سبک زندگی را پدیده ای گروهی می داند، چیزی که محصول تعلق طبقاتی بوده و ماهیت مستقلی نیز ندارد و نمودی از وجود طبقاتی است (همان). به هر حال و بلن تنها جامعه شناس کلاسیکی است که به تحلیل پدیده مصرف پرداخته و به همین دلیل در مباحث مربوط به مصرف و سبک زندگی جایگاه خاصی را داراست. و بلن در جایی سبک زندگی فرد را الگوی رفتار جمعی می داند - این رفتارها از جنس رسوم و عادات اجتماعی و روشهای فکری اند - او در جای دیگر، سبک زندگی فرد را تجلی رفتاری مکانیسم روحی، عادات فکری و معرفت او قلمداد می کند. (۱۸)

- زیمل

سبک زندگی، تجسم تلاش انسان است برای یافتن ارزش های بنیادی یا به تعبیری فردیت برتر خود در فرهنگ عینی و شناساندن آن به دیگران به عبارت دیگر انسان برای معنای مورد نظر خود (فردیت برتر)، شکل (صورت) های رفتاری را برمی گزیند. زیمل توان چنین گزینشی را "سلیقه" و این اشکال به هم مرتبط را "سبک زندگی" می نامد. او در جای دیگر معتقد است سبک زندگی، عینیت بخشیدن به ذهنیات در قالب اشکال شناخته شده اجتماعی است. نوعی بیان فردیت برتر و یکنایی در قالبی که دیگری این یکنایی را درک کند. (۱۸)

زیمل در عین پذیرش تمایز میان صورت ها (رفتار محتمل در چارچوب فرهنگی عینی) و معنا (فردیت برتر)، صورت های برگزیده و نحوه چینش آنها را که همانا سبک باشد در ارتباط با معنا م بیند. تعریف زیمل از سبک زندگی عبارت است از: سبک زندگی، کل به هم پیوسته صورتهایی است که افراد یک جامعه مطابق انگیزه های درونی و سلاقی خودشان و ب هواسطه تلاشی که برای ایجاد توازن میان شخصیت ذهنی و زیست محیط عینی و انسانی شان به انجام می رسانند، برای زندگی خود برمی گزینند (۱۹) در کل زیمل، در تحلیل مصرف گرایی جامعه مدرن، بر مقوله ای همچون سبک زندگی تأکید دارد. به نظر وی، مصرف کالاها و ایجاد سبکهای زندگی از سویی برای فرد هویت بخش بوده و از سوی دیگر، متمایزکننده است (۲۰)

و بر

دنيس رانگ در مقاله ای در مورد اندیشه های وبر می گوید: منظور وبر از سبک زندگی، ارزش ها و رسم های مشترکی است که به گروه، احساس هویت جمعی می بخشد. جیمز م ککی در مورد دیدگاه وبر می گوید: آنچه وبر سبک زندگی می نامد به روش هایی باز می گردد که طبقات و گروه های هم رتبه از نوعی از زندگی پدید می آورند. بنابراین، وبر سبک زندگی را معادل قشر اجتماعی نمی داند، بلکه معرف آن می شناسد. به بیان دیگر،

خود جهت و سازمان معین ببخشند. (۱۵) به بیان روش تر با توجه به این که نیازهای فرد بر آورده شده است و او فرصتی یافته تا به نتایج و کارکرد فعالیت ها و داری های خود کمتر فکر کند و مانند یک هنرمند در اندیشه لذت بردن از نظم و تناسب گزینش شده آنها باشد. (۱۸) بورديو در اینجا از دو گروه یاد می کند که چنین فرصتی را به دست می آورند: اول آنها که از سرمایه اقتصادی بیشتری برخوردارند و دوم آنها که سرمایه فرهنگی و نمادین بیشتری کسب کرده اند. تاریخ جوامع مختلف نمایانگر جنگی طولانی میان این دو دسته است به طوری که گروه اول که مصداق بارز آن بورژواها هستند با سرمایه اقتصادی خود سعی می کنند دستاورد گروه دوم را که مصداق آن هنرمندان هستند، به گونه ای صعودی و به دور از معنای آن در خدمت خود و جولانگاه جلوه گری های خود در آورند و به گونه ای استبدادی فرهنگ و سبک زندگی خود را فرهنگ و سبک زندگی «مشروع» نشان دهند. (۱۶) بورديو همچون وبر، سیاست را به عنوان قلمرو سوم اجتماعی (در قلمرو اقتصاد و فرهنگ، اجتماع پیوند می زند) سبک زندگی و بحث فرهنگ شروع را مطرح می کند، بخش وسیعی از تحلیل او در کتاب تمایز تصریح می کند که تمایزهای اجتماعی را در مجموعه متنوعی از اعمال اجتماعی (اقتصادی و فرهنگی) می توان مشاهده کرده بنابراین او تأکید دارد در کنار سرمایه اقتصادی باید به نقشی که سرمایه فرهنگی در ایجاد تمایزات (هویت های) اجتماعی دارد توجه شود. از نظر او طی فرایند مدون شدن صور به خصوص از فردیت ایجاد می شود که بر حوزه های معینی از کنش اجتماعی مثل ذوق و سلیقه منش، سبک زندگی مبتنی است و از همان طریق بیان می شود. بررسی مصرف و سبک زندگی بدون ارائه تحلیلی در خصوص ارتباط بین شیوه با ساختارهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی که افراد در آن قرار گرفته اند متمرکز نیست. در واقع این همان کاری است که بورديو انجام داده است از نظر بورديو تا وقتی جلوه های سبک زندگی معادل تجلی آشکار فرد و شخصیت و تصور از خود (یعنی ارزش ها و قابلیت های او) باشد این جلوه هامبین صوری از تحقق زیباشناسی و نوعی اخلاق روزمره هستند. (۱۵)

- تورشتاین و بلن

پل دیمگیو معتقد است که آثار و بلن و بورديو را باید نقطه آغاز هرگونه بحثی درباره مصرف، الگوهای مصرف و سبک زندگی دانست. و بلن مبنای افتخار، منزلت و جایگاه اجتماعی را ثروت می داند، البته ثروتی که حاصل کار مستقیم فرد نباشد. هرگونه ثروتی برای آنکه بیشترین شأن و منزلت را برای صاحبانش به ارمغان آورد باید به صورتی خودنمایانه یا متظاهرانه به نمایش گذارده شود. به نظر و بلن، طبقه مرفه یا تن آسای، ابتدا از طریق کسب مال و ثروت تشکیل شد. ثروت بیشتر، قدرت بیشتری را برای این طبقه به همراه آورده است. داشتن ثروت اگرچه منبع منزلت بوده است، لیکن نشان دادن این ثروت افتخارآمیز است. به نظر وی، "فراغت خودنمایانه" که از طریق اشتغال فرد به کارهای غیرتولیدی نمایش داده می شد، نشان دهنده ثروت فرد بود. کار غیرتولیدی نشان م یداد که فرد برای فراغت و تفریح کار م یکنند و اشتغال به کار مولد به طبقات پایین تر اختصاص دارد. فراغت

کوچک شخصی در زندگی روزانه مانند چه بخورم، چه بپوشم، چگونه رفتار کنم و... همه و همه در تعیین و تنظیم امور روزمره مشارکت دارند. او معتقد است تعداد الگوهای کلی سبک زندگی بسیار کمتر از تعداد انتخاب های موجود در تصمیم گیری های راهبردی روزمره یا حتی درازمدت است. هر سبک زندگی مستلزم مجموعه ای از عادات و جهت گیری ها و بنابراین برخورداری از نوعی وحدت است که علاوه بر اهمیت خاص خود از نظر امنیت وجودی، پیوند بین گزینش های فرعی موجود در الگویی کم و بیش منظم را نیز تامین می کند. (۲۳)

شخصی که خود را به شیوه معینی متعهد می داند، انتخاب های دیگر را لزوماً خارج از موازین و معیارهای خویش می بیند، کسانی هم که با او در کنش متقابل قرار می گیرند، عین همین عقیده را دارند. افزون بر این گزینش یا ایجاد سبک های زندگی تحت تاثیر فشارهای گروه و الگوهای رفتاری آنها و نیز زیر نفوذ اوضاع و احوال اجتماعی و اقتصادی صورت می گیرد. گیدنز سعی دارد تحول سبک زندگی را در پرتو بازتابی شدن زندگی اجتماعی توضیح دهد. زندگی کردن در عصر اطلاعات به معنای افزایش بازتابی شدن اجتماعی است. بازتابی شدن به این معنی است که ما مجبوریم پیوسته و بی وقفه درباره اوضاع زندگی مان فکر یا تامل کنیم. زمانی جوامع به رسم و سنت وابستگی بیشتری داشتند و از روش های مرسوم و ثابتی پیروی می کردند و کارها به شیوه غیرتاملی به انجام می رسید. بسیاری از حوزه های زندگی که برای نسل های پیشین به سادگی در شمار بدیهیات بود برای نسل های جدید به موضوعاتی برای تصمیم گیری های آزادانه تبدیل شده اند. بنابراین نزد گیدنز تحول سبک های زندگی و دگرگونی های ساختاری مدرنیته به یکدیگر گره می خورند. به دلیل باز بودن زندگی اجتماعی امروز، کثرت زمینه های کنش و تعدد مراجع مقتدر، انتخاب سبک های زندگی برای ساختن هویت شخصی و در پیش گرفتن فعالیت های روزانه به طور فزاینده ای اهمیت می یابد. (۱۳) از نظر گیدنز، هر چه وضعیت جامعه ای که فرد در آن به سر می برد بیشتر با دنیای مابعد سنتی و تجدد قرابت داشته باشد، سبک زندگی او نیز بیشتر با هسته واقعی هویت شخصی اش و همچنین با تجدد سروکار خواهد داشت. در واقع رشد فردیت بیشتر خواهد بود و افراد بیشتر برای سرنوشت خود تصمیم می گیرند البته تجدد از نظر گیدنز نوعی نظم پس از جامعه سنتی است ولی نه نظمی که در آن احساس امنیت و قطعیت وجود داشته باشد. چه بسا او در زمینه تاثیر نوسازی یا مدرنیزاسیون از بی اعتمادی سخن گفته و آن را مخل نظم اجتماعی دانسته است. (۱۳)

مواد و روش ها

تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی-پیمایشی میباشد. در این تحقیق، محاسبه ROI، در قالب یک روش مالی، دادههای کمی شامل هزینه های برنامه و داده های مشهود و نامشهود منافع، و نیز داده های کیفی شامل بهبود کار تیمی، افزایش تعهد سازمانی بر اثر دوره و غیره به تفکیک مورد بررسی قرار

آن را چیزی معرفی می کند که مرزهای نامشخص موقعیت و قشر اجتماعی را تعیین می کند. وبر، سبک زندگی را از جنس رفتار می داند که تمایلات، آن را هدایت می کند و فرصت های زندگی بستر بروز آن را فراهم می نماید (مهدوی کنی، به این ترتیب، وبر دایره مفاهیم تحلیل قشربندی اجتماعی را وسعت بخشید. به کمک مفاهیم وبر می توان نابرابری ها و تفاوت ها را در سطح عمودی و افقی دنبال کرد. برای مثال مفهوم مارکسی طبقه فقط قادر است جامعه را به صورت عمودی و سلسله مراتبی طبقه بندی کند، اما مفهوم منزلت قادر است تنوع منزلت ها را درون یک واحد طبقاتی بسنجد و مفهوم سبک زندگی قادر است تنوع رفتارها در درون یک واحد منزلتی یا طبقاتی را بخش بندی نماید) (۲۱)

بنابراین، به زعم وبر، سبک های زندگی علاوه بر آنکه موجد تفاوت بین گروهی می شوند به برتری های منزلتی و طبقاتی نیز مشروعیت می بخشند. گروه های منزلت و طبقات از طریق سبک های زندگی به گروه های مرجع تبدیل می شوند و معیارهای قضاوت اجتماعی و ارزیابی اخلاقی را نیز تعریف می کنند (۱۹) دستاورد دیگر وبر، تأکید نهادن بر کارکرد سبک های زندگی در جهت انسجام بخشیدن به گروه های اجتماعی است. در نظر وبر، افرادی که سبک زندگی مشابهی دارند نوعی انسجام گروهی را که ناشی از شباهت در رفتار و الگوی مصرف است تجربه می کنند. این انسجام گروهی می تواند به سرمایه اجتماعی نیز تبدیل شود. وجه دیگر انسجام اجتماعی ناشی از سبک زندگی مشابه، ناظر بر تبدیل شدن سبک های زندگی به خرده فرهنگ است. به عقیده آنسباخر3، وبر سبک زندگی را چنان به کار می برد که گویی از خرده فرهنگ سخن می گوید (۲۲) به اعتقاد زیمل فرد فقط از طریق بسط شدید فردگرایی که هدف آن دنبال کردن نمادهای مد و منزلت است، می تواند فشارهای زندگی مدرن را تحمل کند اینگونه مصرف کردن راهی برای اثبات خود و حفظ اقتدار فردی است. البته در نظر زیمل مد علاوه بر آنکه منبعث از فشارهای ساختاری کلان شهر است، نماد تمایز طبقاتی نیز هست در همین جاست که توجه زیمل به کارکرد دوگانه مد آشکار می شود. مد در یک وجه خود اعلام تمایل فرد برای متمایز شدن از دیگران و بیان خواست فردی و خواست فردیت است؛ اما وجه دیگر آنکه جنبه طبقاتی دارد، سبب همبستگی گروهی و تقویت انسجام اجتماعی طبقاتی است. (۱۶)

گیدنز

گیدنز، سبک زندگی را مجموعه ای نسبتاً منسجم از همه رفتارها و فعالیت های فردی معین در جریان زندگی روزمره خود می داند که مستلزم مجموعه ای از عادات و جهت گیری هاست و بر همین اساس از نوعی وحدت برخوردار است. (۱۳) گیدنز معتقد است سبک زندگی به صورت عملکردهای روزمره در می آید، عملکردهایی که در نوع پوشش، خوراک و طرز کار و محیط های مطلوب برای ملاقات با دیگران تجسم می یابد ولی این امور روزمره در پرتو ماهیت متحرک هویت شخصی، به طرزی بازتابی در برابر تغییرات احتمالی باز و پذیرا هستند. هر یک از تصمیم گیری های

گرفت و اثربخشی کلی این برنامه بر اساس الگوی بازگشت سرمایه (ROI) و فرمول زیر به صورت درصد برآورد گردید.

$$ROI = \frac{\text{هزینه} - \text{درآمد}}{\text{هزینه}} \times 100$$

جامعه ی آماری پژوهش شامل کلیه مدیران مدارس متوسطه دخترانه و پسرانه دولتی و غیردولتی استان گیلان بود. به منظور تعیین حجم نمونه و جمع آوری داده ها ابتدا استان گیلان به طور هدفمند به سه منطقه ی شرق، غرب و مرکزی تقسیم گردید. سپس بر اساس جدول کرجسی و مورگان ۱ و تحقیقات مشابه با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای چندمرحله‌ای و طبقه‌ای و به نسبت زیر گروهها به تعداد ۳۲۰ نفر (۱۷۳ نفر زن و ۱۵۲ نفر مرد) از ۲۳۶ مدرسه دولتی و ۸۴ مدرسه غیردولتی انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. همچنین، در این تحقیق از میان دوره‌های آموزشی تعالی مدیریت مدرسه، با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده، یک دوره ی آموزشی انتخاب و به عنوان نمونه مورد بررسی قرار گرفت. علت انتخاب یک دوره به عنوان جامعه آماری، سهولت دسترسی به اطلاعات مالی و همچنین دسترسی به عملکرد بوده است. روش گردآوری داده ها در این تحقیق، شامل مطالعه ی ادبیات و پیشینه ی موضوع، کتابخانه‌ای و میدانی بود. در روش کتابخانه ای با مراجعه به پایگاه های علمی، مقالات علمی-پژوهشی، پایان نامه ها، اسناد بالادستی و کتب مرتبط اقدام شد. برای ارزیابی اثربخشی برنامه نیز از روش میدانی استفاده شد که در آن سطح اول (واکنش یا رضایت) از طریق پرسشنامه، سطح دوم (یادگیری) از طریق بررسی نمرات ثبت شده آزمون توسط مدرسان، سطح سوم (رفتار یا کاربرد) از طریق بررسی امتیازات ثبت شده توسط ارزیابان برنامه، و سطح چهارم (نتایج و اثرات) از طریق پرسشنامه مورد ارزیابی قرار گرفت. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از روش های آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شد. در بخش آمار توصیفی از میانگین، انحراف استاندارد و رسم نمودار، و در بخش آمار استنباطی، برای تعیین نرمال بودن داده ها از آزمون

کولموگروف-اسمیرنوف و مقایسه میانگین ها از آزمون آماری t استفاده شد. کلیه ی تجزیه و تحلیل آماری در این تحقیق به کمک نرم افزار آماری SPSS22 با سطح معناداری ۰/۰۵ صورت گرفت. در محاسبه ROI، هزینه های برنامه برحسب شرح مخارج یا فرایندهای آموزش، تبدیل دادهها به ارزش پولی و شناسایی منابع نامشهود فهرست و طبقه بندی گردید. در مرحله ی تفکیک اثرات آموزش، برای تعیین بازگشت سرمایه در آموزش، تغییراتی که به عنوان نتیجه ی آموزش مطرح بودند، اندازه گیری شد. در این راستا، مصاحبه ها، پرسشنامه ها، بررسی ها و مشاهدات که با مشارکت خبرگان صورت گرفت، جمع آوری این داده ها را تسهیل نمود. همچنین، در مرحله ی تبدیل اثرات آموزش به منافع مادی، داده های سخت، مانند میزان بهره وری، میزان کیفیت، ساعات کار، زمان نظارت و غیره به صورت کمی اندازه گیری شد. اما داده‌های نرم، مانند رضایت شغلی، افزایش تعهد سازمانی و غیره که کیفی بودند به وسیله برآورد و تخمین مدیران، ارزیابان و سایر شرکت کنندگان در دوره به صورت حاصل ضرب درصد بهبود عملکرد در سطح اطمینان آنها، برآورد گردید. سرانجام، پس از فهرست بندی و محاسبه کمی هزینه های آموزش مانند هزینه های مستقیم و غیرمستقیم برگزاری دوره از قبیل حقوق و دستمزد نیروهای انسانی از قبیل مدیران و طراحان برگزاری دوره، فراگیران، همچنین، ایاب و ذهاب، پذیرایی، تجهیزات و تسهیلات سخت افزاری و نرم افزاری و غیره، بازگشت سرمایه (ROI) جهت برآورد کمی نتایج از رابطه ی تعریف شده برآورد شد.

یافته ها

در سطح واکنش شرکت کنندگان در دوره آموزشی، در حیطه سبک زندگی جدول شماره ۱ نشان می دهد که آزمون تک نمونه ای t معنادار است. بدین معنی که شرکت کنندگان دوره نسبت به مؤلفه هایی مانند ارزیابی محتوای آموزش، ارزیابی نحوه تدریس و تسلط استاد به مطالب ارائه شده و نیز ارزیابی نحوه سازماندهی دوره، رضایت در حد نسبتاً بالایی داشتند.

جدول ۱: نتایج آزمون t تک نمونه ای مربوط به سطح واکنش یا رضایتمندی مدیران در حیطه سبک زندگی

متغیر	t	درجات آزادی (df)	معناداری (Sig)	تفاوت میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪
					حد پایین / حد بالا
واکنش	۶۸/۸۹۳	۳۱۹	۰/۰۰۱	۶۴/۷۲۲	۶۶/۵۷ / ۶۲/۸۷

از آزمون نهایی شرکت کنندگان دوره موجود است. با توجه به داده های جدول ۲، t محاسبه شده در سطح آلفای ۰/۰۱ معنادار می باشد. بنابراین، با اطمینان ۹۹٪ می توان گفت، یادگیری در این گروه اتفاق افتاده است.

در سنجش سؤال دوم پژوهش مبنی بر میزان یادگیری شرکت کنندگان در دوره آموزشی تعالی مدیریت مدرسه (با محوریت سبک زندگی) نیازمند وجود نمرات پیش آزمون و پس آزمون بود که بر بررسیهای به عمل آمده، مشخص شد که تنها کارنامه حاصل

1. Kerjcie & Morgan

جدول ۲: نتایج آزمون t تک نمونه ای برای نمرات حاصل از آزمون نهایی یادگیری مدیران در حیطه سبک زندگی

متغیر	t	درجات آزادی (df)	معناداری (Sig)	تفاوت میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪
					حد بالا / حد پایین
یادگیری	۱۳۴/۵۳۱	۳۱۹	۰/۰۰۱	۱۶/۷۳۱	۱۶/۹۸ / ۱۶/۴۹

شده مدیران در محور توسعه مشارکت اولیا در امور مدرسه (محور ۵)، ۸۵/۴ درصد یعنی موفق بودند. در دو محورهای استقرار نظام یاددهی - یادگیری (محور ۳) و توسعه مشارکت دانش آموزان در مدرسه (محور ۴) به ترتیب با ۶۴/۴ و ۶۶/۲ درصد، سطح پویا را کسب کردند. اما در محور توسعه توانمندیها و مشارکت نیروی انسانی (محور ۲)، نتیجه ارزیابی کمتر از حد انتظار (۵۷/۳ درصد) بود.

همان طور که نتایج جدول ۳ نشان میدهد، مدیران مجری برنامه تعالی مدیریت مدرسه در دو محور که در چارچوب سبک زندگی بود توسعه فعالیت‌های پرورشی و فرهنگی (محور ۷) و مدیریت امور اجرایی و اداری (محور ۸) به ترتیب ۹۶/۵ و ۹۴/۷ درصد امتیازات (سطح متعالی) را به دست آوردند. همچنین، در دو محور استلزامات برنامه ریزی (محور ۱) و ارتقای سلامت، تربیت بدنی و پیشگیری و ایمنی (محور ۶) به ترتیب ۹۲ و ۹۴/۴ درصد امتیازات (سطح ممتاز) را کسب کردند. علاوه بر این، امتیازات کسب

جدول ۳: نتایج عملکرد مدیران در برنامه تعالی مدیریت مدرسه در حیطه سبک زندگی

عنوان محور (سقف امتیازات)	میانگین امتیازات	درصد امتیازات	سطح ارزشیابی (به درصد)			
			متعالی	ممتاز	موفق	پویا
	n=۳۲۰		۹۵-۱۰۰	۸۵-۹۴	۸۴-۷۵	۶۵-۷۴
۱) استلزامات برنامه ریزی (۲۵)	۲۳	۹۲	*			
۲) توسعه توانمندی ها و مشارکت نیروی انسانی (۸۹)	۵۱	۵۷/۳				*
۳) استقرار نظام یاددهی - یادگیری (۱۱۵)	۷۴	۶۴/۴				*
۴) توسعه مشارکت دانش آموزان در مدرسه (۷۱)	۴۷	۶۶/۲				*
۵) توسعه مشارکت اولیا در امور مدرسه (۴۸)	۴۱	۸۵/۴			*	
۶) ارتقای سلامت، تربیت بدنی، پیشگیری و ایمنی (۷۱)	۶۵	۹۱/۴	*			
۷) توسعه فعالیت های پرورشی و فرهنگی (۵۷)	۵۵	۹۶/۵		*		
۸) مدیریت امور اجرایی و اداری (۳۸)	۳۶	۹۴/۷		*		

پیشرفت درسی دانش آموزان، توسعه فعالیت های پرورشی و فرهنگی - ورزشی در مدرسه، هوشمندسازی مدرسه، افزایش رضایت شغلی معلمان، افزایش مشارکت اولیا، ارتقای سطح بهداشت مدرسه، افزایش روحیه، کاهش مشکلات انضباطی دانش آموزان، کاهش اعتراض ها و شکایات و غیره که همه موارد با سبک زندگی افراد در ارتباط است مطابقت دارد.

داده های جدول ۴ در رابطه با میزان تحقق اهداف اصلی برگزاری دوره های آموزشی در حیطه سبک زندگی و نتایج سازمانی می باشد که نشان می دهد t محاسبه شده در سطح ۰/۰۱ معنادار است. بدین معنی که نتایج کسب شده ی حاصل از دوره های آموزشی مخصوصا در زمینه سبک زندگی به طور نسبی با شاخص های مورد نظر در این پژوهش و همچنین اهداف دیگر سازمانی و نتایج از قبل تعیین شده مانند افزایش بهره وری، افزایش تعهد شغلی کارکنان، مشارکت بیشتر در فعالیت های مدرسه، بهبود کیفیت آموزش، بهبود

جدول ۴: نتایج آزمون t تک نمونه ای مربوط به نتایج سازمانی

متغیر	T	درجات آزادی (df)	معناداری (Sig)	تفاوت میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪
				حد پایین	حد بالا
نتایج	۸۹/۱۸۹	۳۱۹	۰/۰۰۱	۶۱/۲۲۸	۵۹/۸۸

ارزشهای مقداری و پولی از مراحل مختلفی مانند تمرکز بر روی واحدهای بهبود، مشخص کردن ارزش هر واحد و غیره متناسب با شاخص ها استفاده شد. در این راستا و در کلیهی روندهای این مطالعه برای تفکیک و جداسازی اثرات آموزش و برآورد تأثیرات آموزش بر سبک زندگی و بهبود از سؤالات زیر استفاده گردید:

۱- چه درصدی از این بهبود را می توان به مهارت و دانش به دست آمده مدیران در این دوره ها نسبت داد؟

۲- ضریب اطمینان شما در این برآوردها چند درصد است؟

۳- سایر عوامل که به بهبود این عملکرد کمک کرده اند، کدامند؟

جدول ۶: جداسازی اثرات آموزش و محاسبه فاکتور اطمینان

ردیف	عوامل مؤثر بر بهبود	درصد بهبود ناشی از آموزش	درصد اطمینان از برآورد
۱	برنامه آموزش	۴۰٪	۸۰٪
۲	تغییر در مدیریت	۱۰٪	۶۰٪
۳	تعدیل در استانداردها	۲۰٪	۵۰٪
۴	اقدامات انگیزاننده	۲۰٪	۷۰٪
۵	تغییر شرایط اقتصادی	۱۰٪	۴۰٪
۶	سایر
ارزش اطمینان آموزش قابل استفاده = ۳۲٪ = ۸۰٪ × ۴۰٪			

جدول ۷: منافع و فواید دوره ی آموزش با محوریت سبک زندگی (بر اساس برآوردهای خبرگان)

ردیف	اقدام	منافع (ریال)
۱	رضایت شغلی	۳۵۶۴۰۰۰۰۰
۲	تعهد سازمانی	۲۵۴۵۰۰۰۰۰
۳	ابتکار و نوآوری	۳۵۷۰۰۰۰۰۰
۴	مهارت شغلی	۵۵۲۵۰۰۰۰۰
۵	مشارکت و همکاری	۶۵۲۰۰۰۰۰۰
۶	پیشرفت تحصیلی	۷۷۵۵۰۰۰۰۰

در پاسخ به سؤال پنجم و محاسبه بازگشت سرمایه (ROI)، ابتدا هزینه ها و درآمدهای حاصل از برگزاری دوره های آموزشی مخصوصا در حیطه سبک زندگی به روش شرح مخارج و با استفاده از چک لیست مشخص و محاسبه گردید. برای محاسبه هزینه های مستقیم مانند هزینه های آموزش، دستمزد ساعتی تدریس، ارزیابی، خدمات، امکانات و غیره بر اساس هزینه های هر واحد، هزینه های متغیر، هزینه های عملیاتی و غیره مبتنی بر اسناد و گزارش های موجود در یک دوره آموزشی جمع آوری و محاسبه گردید. همان طور که در جدول ۵ مشاهده میشود هزینه کل یک دوره آموزش در تاریخ اجرای دوره به طور تقریبی برابر ۱۰۷۱۲۷۹۰۰۰ ریال می باشد.

جدول ۵، جمع بندی هزینه های دوره (بر اساس اسناد و برآورد خبرگان) با محوریت سبک زندگی

ردیف	اقدام	هزینه (ریال)
۱	آموزش	۳۵۶۴۲۰۰۰۰
۲	ارزیابی	۲۷۴۵۹۰۰۰۰
۳	خدمات	۱۲۷۸۸۴۰۰۰
۴	امکانات	۱۵۲۵۶۵۰۰۰
۵	استهلاک	۱۳۶۷۰۰۰۰
۶	تبلیغات	۸۶۵۰۰۰۰
۷	سایر	۳۷۵۰۰۰۰۰
هزینه کل		۱۰۷۱۲۷۹۰۰۰

در این تحقیق، استفاده از مصاحبه ها، پرسشنامه ها، بررسی اسناد و مشاهدات که با مشارکت خبرگان صورت گرفت، جمع آوری داده ها را تسهیل نمود. همچنین، در مرحله تبدیل اثرات آموزش به منافع مادی، داده های سخت مانند میزان بهره وری، کیفیت، ساعات کار، زمان نظارت و غیره به صورت کمی اندازه گیری شد. اما داده ی نرم، مانند رضایت شغلی، ابتکار و نوآوری، تعهد سازمانی و غیره به دلیل اینکه نظری و کیفی بودند و کمی کردن آنها دشوار بود، مورد به مورد به وسیله برآورد و تخمین خبرگان و افراد شرکت کننده به صورت «حاصل ضرب درصد بهبود عملکرد در سطح اطمینان آنها» برآورد گردید. این مقدار همان طور که در جداول ۶ و ۷ مشاهده میشود، برابر ۳۲٪ برآورد گردید. این روش برآوردها مبتنی بر این فرض بود که افراد منتخب از خبرگان و افراد دستاوردکار بوده و قادر به برآورد میزان بهبود عملکرد مرتبط با برنامه های آموزشی باشند. همچنین، برای تبدیل دادههای نرم به

مطالعه، همچنین برای تبدیل داده ها به ارزش های پولی از مراحل تمرکز بر روی واحدهای بهبود، مشخص کردن ارزش هر واحد، محاسبه تغییر در داده های عملکرد، تعیین میزان تغییر سالانه و مشخص کردن ارزش بهبود سالانه استفاده شد.

بر این اساس با استفاده از نتایج نظرخواهی و برآوردهای صورت گرفته به همراه بررسی مدارک و مستندات موجود، منافع و درآمد تقریبی کل دوره آموزشی مورد مطالعه برابر ۱۳۳۶۷۵۰۰۰۰ ریال به صورت زیر محاسبه و با هزینه های صورت گرفته برای برگزاری دوره ی آموزش مقایسه شد.

$$ROI = \frac{\text{هزینه} - \text{درآمد}}{\text{هزینه}} \times 100 = \frac{1336750000 - 1070000000}{1070000000} \times 100 = 24\%$$

این دوره ها اشاره کرد که احتمالاً به لحاظ تخصص، تعهد و آگاهی، قدرت بیان و تفهیم مطالب به فراگیران از توانایی نسبی برخوردار بوده اند. به رغم چالشهای موجود، یافته های مربوط به سؤال سوم این تحقیق نشان داد وقتی یادگیری به شکل مطلوب صورت گرفته باشد، انتقال آن به محیط شغلی و رفتار نیز می تواند به نحو مطلوب صورت گیرد. یافته های این تحقیق در زمینه ی رفتار و میزان به کارگیری آموخته های مدیران در محیط کار نیز نشان میدهد که مدیران شرکت کننده تا حد قابل قبول آموخته های خود را در محیط کار و مدرسه به کار بستند. از آنجا که یکی از علل اهمیت آموزش های سازمانی، استفاده از آموخته ها در محیط شغلی می باشد، یافته های این تحقیق حاکی از آن بود که بسیاری از مدیران مدارس مجری برنامه های تعالی، انگیزه و فرصت لازم برای استفاده از آموخته های خود در حین کار داشته اند و شرایط به نحوی بوده است تا مدیران به راحتی بتوانند آموخته های خود را در محیط شغلی به کار گیرند.

همچنین، طبق یافته های این تحقیق، در راستای تغییر رفتار شرکت کنندگان با توجه به کلاسهای آموزشی، نتایج سازمانی از قبیل رضایت شغلی، افزایش تعهد شغلی و تحقق اهدافی که به طور مستقیم به سازمان ارتباط دارد نیز اتفاق افتاده است. از نظر پاتریک، انجام این سطح ارزشیابی نیازمند راهبردهایی مانند منظور داشتن زمان مناسب بعد از آموزش برای رسیدن به نتایج و اندازه گیری نتایج سازمانی یعنی تأثیر دوره های آموزشی بر کل سازمان می باشد.

این یافته ها که با استفاده از الگوی ارزشیابی تلفیقی پاتریک و فلیپس و جمع آوری داده های معتبر و قابل اعتماد در این تحقیق شناسایی و مورد سنجش قرار گرفت، نشان داد که سازمان آموزش و پرورش توانسته است در اجرای برنامه تعالی مدیریت و همچنین آموزش ها با محوریت سبک زندگی به طور نسبی نتایج مورد انتظار را از دوره های آموزشی برنامه تعالی مدیریت کسب نماید. یکی از دلایل این امر را می توان انطباق برنامه های آموزشی با نیازهای سازمان دانست. بر اساس این یافته می توان گفت برنامه ریزیهای آموزشی به گونه ای صورت گرفت که علاوه بر نیازهای مدیران و کارکنان، نیازهای سازمانی نیز مدنظر قرار گرفت. چنین به نظر

دانش آموزان		
۷	سایر	۲۳۲۵۰۰۰۰
	فواید کل	۱۳۳۶۷۵۰۰۰۰

از آنجا که در این مطالعه، به دلیل فقدان ثبت دقیق عملکردها، امکان محاسبه ی فواید اقتصادی سالانه حاصل از برنامه های تعالی با استفاده از روش های دیگر مانند خط روند یا رگرسیون وجود نداشت. بنابراین، از روش نظرسنجی و برآورد مدیران و خبرگان استفاده شد. از نظر فلیپس (۲۰۰۶) «روش برآورد و نظرسنجی هرچند ذهنی ترین روش می باشد، اما معمولترین روش است». در این

طبق برآورد های به عمل آمده، برنامه تعالی مدیریت مدرسه برای دوره ی مورد مطالعه (۱۳۹۷ - ۱۳۹۸)، هزینه ای معادل ۱۰۷۰۰۰۰۰۰۰ ریال برای اجرای دوره به همراه داشته و در عین حال مبلغ ۱۳۳۶۷۵۰۰۰۰ ریال در هزینه های مربوطه منافع و صرفه جویی داشته است. به عبارت دیگر، داده های تحقیق نشان داد که در قبال ۱۰۷۰۰۰۰۰۰۰ ریال هزینه ای که برای آموزش تخصیص داده شد، مبلغ ۲۴۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال بازگشت سرمایه ایجاد گردید و نرخ بازگشت سرمایه (ROI)، ۲۴٪ محاسبه شد. این بدان معنا است که علاوه بر برگشت سرمایه ای که صرف این دوره شده است، مبلغ قابل توجهی به عنوان سود خالص عاید این سازمان شده است.

نتیجه گیری

بر اساس الگوی تلفیقی پاتریک (۲۰۰۶) و فلیپس (۲۰۰۸) که در این تحقیق از آن استفاده شده است، فرض بنیادی این بود که شرط لازم و ضروری اثربخشی فعالیت آموزشی در زمینه سبک زندگی، ایجاد رضایت اولیه در شرکت کنندگان است. زیرا وقتی واکنش کارکنان به دوره های آموزشی مثبت باشد، بدین معنا است که کارکنان از دوره های آموزشی برگزار شده راضی هستند. در یافته های تحقیق حاضر نیز مشخص گردید که افراد شرکت کننده در این دوره، انگیزه ی لازم و رضایت نسبتاً بالایی نسبت به طراحی، محتوای دوره، اساتید و سازماندهی داشته اند. با وجود این، به نظر میرسد که عدم توجه به سبکهای یادگیری دز مینه سبک زندگی و اتخاذ نکردن روشهای تدریس مناسب در بعضی موارد علت عدم دسترسی به رضایت صد درصد بود. مطابق یافته ی این تحقیق، یکی از دلایل مطلوبیت آموخته های مدیران از دوره های آموزشی سبک زندگی را میتوان به واکنش مطلوب آنها نسبت به دوره های برگزار شده نسبت داد. از نظر پاتریک رضایتمندی فراگیران موجب افزایش انگیزه ی آنها برای آموختن می شود.

در پاسخ به سؤال دوم تحقیق و یافته های به دست آمده، می توان گفت که یکی از عوامل یادگیری مدیران، هماهنگی و تناسب محتوای ارائه شده در دوره ی آموزشی سبک زندگی با شغل و تحصیلات آنها بود. از دیگر عوامل دخیل میتوان به توانایی مدرسین

های خود، مهارت کسب شده را با اطمینان در محیط آموزشی (مدرسه) به کار بستند و از ظرفیت های داخلی و پیرامونی بهره برداری کردند. این یافته، گویای این مطلب است که نمیتوان ادعا کرد هر آموزشی مخصوصا در زمینه بک زندگی اثر بخشی ایجاد می کند. بلکه آموزش اثر بخش نیازمند طرح و برنامه است و با طراحی دوره های آموزشی در همه زمینه میتوان تا حدود زیادی اثر بخشی را تضمین کرد. از سویی، میتوان گفت دوره های آموزشی به نحوی بود که نرخ بازگشت سرمایه در ارزیابی اثر بخشی برنامه ی تعالی مدیریت مدارس بامحوریت سبک زندگی در راستای بهسازی طرح ها و برنامه های آموزش و پرورش، مثبت گردید که به نوعی مؤید کیفیت نسبی این دوره ها می باشد. از این منظر، سرمایه گذاری در بهسازی منابع انسانی و ترغیب در جهت مشارکت در برنامه ی تعالی مدیریت مدارس، قابل توجیه و منطقی است. با آموزش دوره های مختلف و سبک زندگی که در زندگی روزمره و شخصی و اجتماعی افراد در رده های شغلی متفاوت تاثیر خود را در کل جامعه و افراد جامعه می گذارد.

References

1. fraghat, Leila, Salimi.Mahtab, Jahanian, Ramadan (1400). Identifying the components of the country's effect on the educational jihadi life of Islamic Azad University: Quality Quality, Quarterly Journal of Lifestyle with Healthy Lifestyle, Volume 5, Winter Issue
2. Viavari, Leila (2015). A Study of the Role of Media on Lifestyle among the Youth of Hamadan. M.Sc. Thesis, Islamic Azad University of Tehran
3. Rezaian.Ali (1394). Fundamentals of Organizational Behavior Management. Tehran: Samat Publications.
4. Abbaspour, Abbas. (1397). Advanced resource management (approaches, processes and functions). Eleventh edition. Tehran: Samat Publications.
5. Krugman, Paul. (2020). Class teacher. How to calculate return on investment (ROI. November 8, 2020
6. Noorizan, M. M., Afzan, N. F., & Akma, A. S. (2016). The Moderating Effects of Motivation on Work Environment and Training Transfer: A Preliminary Analysis. *Procedia Economics and Finance*, 37, 158-163.

میرسد که آگاهی و اطلاع مدیران از اهداف آموزشی محوریت سبک زندگی و نیز اهداف کلان سازمان از مهم ترین عوامل مثبت بودن یافته های مربوط به این شاخص است. در کل، به نظر میرسد علل مختلفی در اثر بخش بودن دوره های آموزش نقش داشته و نیازهای آموزشی را رفع کرده اند. در واقع، برآورده شدن انتظارات مدیران از دوره های آموزشی با محوریت سبک زندگی یکی از مهم ترین دلایل اثر بخش بودن این دوره ها میباشد. هرچند فرهنگ سازمانی، رضایت شغلی، نظام اجرایی آموزش، جو سازمانی و... از عوامل مهمی هستند که بر اثر بخشی دوره های آموزشی مؤثر بوده اند. یافته های تحقیق حاضر با بسیاری از نتایج تحقیقات صورت گرفته مانند (۲۴) (۲۵)، (۲۶)، (۲۷) همسویی دارد. در این تحقیق، علاوه بر نتایج سازمانی، ارزش پولی (بازگشت سرمایه) به عنوان مرحله ی پنجم ارزشیابی اثر بخشی دوره ی آموزشی تعالی مدیریت مدرسه، محاسبه شد. یافته های تحقیق حاضر نشان داد که بازگشت سرمایه در برنامه تعالی میسر شده است. همچنین، براساس نتایج، سرمایه گذاری بر روی آموزش مدیران در سازمان آموزش و پرورش، بر بهره وری کل این سازمان تأثیر مثبت دارد. این یافته بیانگر آن است که طراحان آموزشی می توانند ارزشیابی ROI را به منظور افزایش همترازی آموزش با نیازهای آموزش و پرورش و نیز بهبود کارایی، کیفیت و توسعه چرخه آموزش، به کار ببرند. به نظر میرسد که این الگو نسبت به سایر الگوها در ارزیابی دوره های آموزشی جامعیت بیشتری را در خصوص بازگشت سرمایه گذاری های آموزشی در اختیار قرار میدهد؛ زیرا سطح پنجمی را به الگوی چهارسطحی پاتریک اضافه کرده است، در حالی که در بسیاری از سازمان ها بررسی و محاسبه نرخ بازگشت سرمایه را امری دست نیافتنی میدانند، براساس یافته های به دست آمده از این تحقیق، میتوان به صورت عملیاتی به محاسبه نرخ بازگشت سرمایه در سازمان های آموزشی، امیدوار بود. این یافته ها از جهاتی با نتایج پژوهشهای (۲۸)، (۲۹)، (۳۰)، (۳۱)، (۳۲) همخوانی دارد. همچنین، اسمیت (۳۲) در مطالعه خود دریافته که بازگشت سرمایه گرچه مفهومی است که از تجارت آغاز شده است، اما با کاربرد در آموزش مناسبت دارد. ایبلی و همکاران (۳۰) نیز ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که عمده ترین عوامل انتقال آموخته از محیط آموزشی به محیط کار شامل عوامل فردی و سازمانی میباشد.

در یک جمع بندی میانگینهای به دست آمده در کلیه ی مؤلفه های واکنش، یادگیری، رفتار و نتایج سازمانی نشان داد که اجرای دوره های آموزشی با محوریت سبک زندگی در بهبود کیفیت عملکرد و همسویی مدیران با اهداف سازمانی و برنامه ی تعالی مدیریت اثرگذار بوده است. براساس یافته ها، فراگیران در دوره ی آموزشی برگزار شده، در سطح واکنش رضایت بسیار خوبی داشتند و در سطح یادگیری تغییر معناداری وجود داشت که باعث انتقال آموخته ها به محیط واقعی و تغییر رفتار مدیران مجری برنامه ی تعالی گردیده است. همچنین، به نظر میرسد که دوره های آموزش مدیران در برنامه ی تعالی در حیطه سبک زندگی، با ایجاد زمینه ای برای یادگیری و آزمون آموخته ها در محیط واقعی باعث افزایش اعتماد به نفس مدیران گردید و آنها به طور نسبی با علم به نتایج آموخته

- Reason" Theory, culture and society; number 1; Volume 16
16. Mohammadi. Seyed Mohsen .Khalifa. Hossein. Maryam Farhadi (2014) Style: Life: Background: Instrument: And: Life: Western, Mashreq Mo'oud Quarterly, 8th year No. 31
 17. Fazeli. Mohammad (2003). "Consumption and lifestyle", Qom, Sobh Sadegh Publications.
 18. Mahdavi Kane. Mohammad Saeed (1390). Religion and lifestyle. Tehran: Imam Sadegh University
 19. Kaviani .Mohammad. (1390) . Quantification and Measurement of Islamic Lifestyle, Psychology and Religion, Fourth Year. Second Issue.
 20. Khajeh Nouri. Bijan. Ali Rouhani and Somayeh Hashemi (2011) "Lifestyle and body management", Women's Scientific-Research Quarterly, Second Year, No. 4, pp. 21-4
 21. Lotfi. Keyvan (2011) Representation of lifestyle patterns in the media. Master Thesis in Communication Sciences, Allameh Tabatabai University. Faculty of Social Sciences
 22. Ulfat. Saeedeh and Salemi, Azadeh (2012) The concept of lifestyle. Lifestyle Studies Quarterly .No. 1, Fall 2012.
 23. Akbari. Hussein. Teymouri. Mahmoud (1397) Meta-analysis of lifestyle research (on the impact of Persian-language satellite networks) period -1380- 2007, Quarterly Journal of Communication Researchers, twenty-fifth year, Arham 2.
 24. Shayan. Shahram. Norouzi Rad .Nazli (1398). Determining the effectiveness of written training programs for the staff of Taleghani Hospital in Tehran, Kirk Patrick model. Journal of Medicine and Cultivation. Volume 280 No. 2. pp. 23-10.
 25. Mobin,. Meysam. Rahimi Kermani .Mohsen (1397). Evaluating the effectiveness of training courses by Kirk Patrick method (Case study of power
 7. Khorasani. Abasalat; Friendship .Hooman (1391) .Evaluate the effectiveness of organizational training, practice guide. Tehran: Iran Industrial Training and Research Center.
 8. Smith .R Knapp. K. (2019). Return on Instructional Investment (ROII) Model: A Practical Guide for School Leaders. Academy of Educational Leadership Journal (Print ISSN: 1095-6328; Online ISSN: 1528-2643).
 9. Muharramzadeh. Abdullah. Yari, Jahangir. (1395). Econometrics of training courses using ROI model. Fourth International Conference on Applied Research in Management and Accounting. Islamic Azad University. Tabriz.
 10. Samiei Zafarghandi. Morteza (2013). Provide a suitable model for the implementation of manpower training courses. Quarterly Journal of Education. No. 117. pp. 153- 135.
 11. Mohammadpour Zardandi. Hossein. Taqwa Fard,. Seyed Mohammad Taqi (1393). Calculation of return on investment (ROI) of specialized courses of Tehran Municipality. Quarterly Journal of Urban Economics and Management. Number eight.
 12. Sachdova. Shafali .(2014). ROI Training and Development Programs: Challenges and Advances, SIJ Transactions in Industrial. Financial and Commercial Management (IFBM). 2 (6).
 13. Giddens, Anthony (2006). "Modernization and individualization; Society and personal identity in the new era ", (Nasser Mofaghian). Tehran. Ney Publishing.
 14. Rabbani Rasool. Shiri. Hamed (2009) "Leisure and Social Identity". Cultural Research Quarterly. Volume 2. Number 8. Winter 2009. pp. 209-2.
 15. Bourdieu. Pierre and Luik Vacvant . (1999). "On the Cunning of Imperial

Practical Guide for School Leaders. Academy of Educational Leadership Journal (Print ISSN: 1095-6328. Online ISSN: 1528-2643).

- distribution network troubleshooting course). Thirty-third International Conference on Electricity. Tehran
26. Shafiq Nia. Maryam. Vahedi. Majid. Rezaei. Akbar (1396). Investigating the effect of school management excellence plan on improving the quality of education in girls' high schools in district one of Tabriz. Journal of Psychological Studies and Educational Sciences. Volume 3. Number 4. pp. 214-201.
27. Parsa .Abdullah. Shahi. Sakineh. Nisipour. Mehdi (1394). Evaluating the effectiveness of the honorable training program in Maroon Oil and Gas Exploitation Company. Third National Conference on Education and Development of Human Capital.
28. Alipour. Goddess (1398). Provide a model of return on investment in higher education. Quarterly Journal of Educational Management and Leadership. Volume 13. Number 2. Serial number 48. pp. 165 - 149.
29. Sabzipour. Amir .Faraj Elahi. Mehran . Sarmadi. Mohammad Reza Ghaffari. Hadi (1397). Designing a model of return on investment in the distance education system. Quarterly Journal of New Approach in Educational Management. 9 (3). Pp. 67 – 45
30. Abili, Khodayar. Kharazi. Syed Kamal. Sobhani Nejad. Mehdi. Developing an effective model for learning transfer in order to return on investment in human resource development with emphasis on urban management of organizations. Journal of Urban Economics and Management. Volume 3. Number 11. pp. 98-79.
31. Santiago. A. Vinson. E. Warren .M. Lerma. A. . (2019). Evaluating academic library outreach to determine return on investment for student success. Journal of Library Administration, 59 (4), 359-372.
32. Smith. R; Knapp. K. (2019). Return on Instructional Investment (ROII) Model: A